

Høring - deltakerforskriften for 2023

1. Innledning

Deltakerforskriften for 2023 legges her ut på høring.

Høringsfrist: Vi ber om at høringsinstansenes merknader til høringen sendes Fiskeridirektoratet innen **fredag 21. oktober 2022**.

Høringen her omfatter følgende tema:

1. Om det er behov for strengere eierskapskrav i åpen gruppe, jf. bl.a. Fiskeridirektoratets høring 6. september 2019 av deltakerforskriften for 2020.
2. Om det er behov for strengere eierskapskrav i åpen gruppe i andre fiskerier enn torsk, hyse og sei nord for 62 grader N.
3. Vurdering av om det er behov for en viss oppmyking av adgangen til å tildele leiefartøytillatelse i åpen gruppe ved havari/forlis.
4. Om ungdommer under videreutdanning bør kunne få dispensasjon fra kravet om at eier skal stå om bord i åpen gruppe i fisket etter torsk hyse og sei nord for 62 grader N.
5. Manntallskravet i brislingfiske åpen gruppe ved fiske med landnot i kombinasjon med jordbruk.

I høringen legger vi til grunn at deltakerforskriften for 2023 vil bli fastsatt i medhold av någjeldende § 21 i deltakerloven. Høringen ser altså ikke hen til at Stortinget i lov 5. mars 2021 nr. 7 har vedtatt å endre deltakerloven § 21. Dette skyldes at det enda ikke er fastsatt noe ikrafttredelsestidspunkt for denne lovendringen. Lovendringen er som kjent en del av oppfølgingen av Stortingets vedtak om å erstatte dagens konsesjoner og deltakeradganger med en ny felles fiskeritillatelse, jf. Meld. St. 32 (2018-2019) Et kvotesystem for økt verdiskaping (kvotemeldingen) kapittel 3.1. Nærings- og Fiskeridepartementet vil på et senere tidspunkt vil komme tilbake til når det vil være aktuelt å iverksette lovendringen.

For øvrig legger vi opp til at gjeldende bestemmelser for deltakelse i 2022 vil bli videreført i 2023. Gjeldende deltakerforskrift kan finnes her:

<https://www.fiskeridir.no/Yrkesfiske/Regelverk-og-reguleringer/J-meldinger/Gjeldende-J-meldinger/j-237-2021>

2. Strengere eierskapskrav i fisket i åpen gruppe - torsk hyse og sei nord for 62 grader N mv

I Fiskeridirektoratets høring 6. september 2019 av deltakerforskriften for 2020 ble det vurdert strengere eierskapskrav i åpen gruppe. Fiskeridirektoratet tar opp spørsmålet på nytt her jf. departementets bestilling av 4. juli 2022. Her vil vi da vurdere om det er behov for strengere eierskapskrav i åpen gruppe.

Herunder vil vi vurdere om det i kystfisket etter torsk, hyse og sei nord for 62 grader nord i åpen gruppe bør innføres et generelt forbud mot å delta med fartøy som ikke har en enkeltperson som majoritetseier, og med fartøy hvor majoritetseier har minoritetsandel i annet fartøy som deltar i lukket gruppe i dette fiskeriet. Samtidig vil vi vurdere om fiskere med minoritetseierandeler i fartøy i lukket gruppe bør være utelukket fra å delta i åpen gruppe i samme fiskeri.

a) Gjeldende ordning i deltakerforskriften § 6

Bestemmelsen lyder som følger:

«§ 6 (begrensninger i hvem som kan delta i åpen gruppe)

Hvis eier av fartøy som deltar i lukket gruppe eier 50 % eller mer i annet fartøy, kan ikke sistnevnte fartøy delta i åpen gruppe i samme fiskeri.

Hvis eier av fartøy som deltar i åpen gruppe eier 50 % eller mer i annet fartøy, kan ikke sistnevnte fartøy delta i åpen gruppe i samme fiskeri.

Hvis ingen enkeltperson alene kan anses som eier av fartøyet, jf. § 2 bokstav a, er det avgjørende etter første og annet ledd om enhver konstellasjon av enkeltpersoner som innehar mer enn 50 % av eierandelene i fartøyet, også innehar mer enn 50 % i det andre fartøyet.

Hvis eier av fartøy som deltar i åpen gruppe inngår i konstellasjon av eiere som eier annet fartøy, og eierandelen i eierkonstellasjonen er nødvendig for oppfyllelse av aktivitetskravet i deltakerloven § 6 annet ledd, kan ikke sistnevnte fartøy delta i åpen gruppe i samme fiskeri.»

Kort oppsummert innebærer gjeldende ordning at en fisker ikke kan eie fartøy både i åpen og lukket gruppe i samme fiskeri. Vedkommende kan heller ikke eie to båter i åpen gruppe i samme fiskeri. Videre omfattes eierkonstellasjoner på lik linje med enkeltfiskere av regelen om majoritetseierskap. Det er også slik at en eier av et fartøy i åpen gruppe ikke kan være medeier i et annet fartøy i åpen gruppe når hans medeierskap er nødvendig for oppfyllelse av aktivitetskravet for det andre fartøyet.

b) Vurdering av innskjerpet ordning

Et alternativ til gjeldende regel er å innføre et krav om at én fysisk person direkte eller indirekte gjennom foretak, må inneha mer enn 50 prosent av eierandelene i fartøyet for å kunne delta i åpen gruppe. Dette bør etter vårt syn kombineres med et alternativ om at minoritetseiere i lukket gruppe ikke kan delta i åpen gruppe i samme fiskeri med eget fartøy.

Nedenfor følger en oversikt over estimerte antall fartøy med majoritetseiere og minoritetseiere i åpen gruppe torsk nord for 62 grader nord i årene 2020-2022

Tabell 1: Majoritetseiere og minoritetseiere i åpen gruppe torsk med konvensjonelle redskap nord for 62 grader nord

	2020	2021	2022 ¹
Antall fartøy i åpen gruppe	2 326	2 204	1 991
Antall fartøy med majoritetseier - beregnet ²	2 276	2 169	1 961
Antall fartøy med minoritetseier - beregnet ²	50	35	30
Andel fartøy med minoritetseiere ³	2,2 %	1,6 %	1,5 %

Kilde: Fiskeridirektoratets merkeregister, konsesjons- og deltakerregister og landings- og sluttseddelregister

Oversikten viser at det er beregnet at 1,5 % av fartøyene ikke har en fysisk majoritetseier i 2022. Disse fartøyene kan da ikke fiske i åpen gruppe i fisket etter torsk, hyse og sei dersom vilkåret om en fysisk majoritetseier vedtas. Samtidig vil det være hensiktsmessig å supplere en slik regel med et forbud mot at deltakere i åpen gruppe kan ha minoritetseierskap i lukket gruppe i samme fiskeri jf. nedenfor.

Tabell 2: Majoritetseiere i åpen gruppe torsk nord for 62 grader nord som også er minoritetseiere i lukket gruppe torsk

¹ Tall pr. 08.08.2022

² De fartøyene som har annet registreringsmerke pr. 31.12. enn under fiske, er ikke undersøkt med hensyn til hvilken eiersammensetning fartøyet har. En antar at disse fordeler seg på majoritetseiere og minoritetseiere med samme andeler som fartøy som har samme registreringsmerke pr. 31.12. og under fiske.

³ Andel fartøy med minoritetseiere for fartøy som har samme registreringsmerke pr. 31.12. som under fiske.

	2020	2021	2022 ⁴
Antall fartøy med majoritetseier i åpen gruppe – beregnet ⁵	2 276	2 169	1 961
Antall majoritetseiere med minoritetsinteresse i lukket gruppe - beregnet ⁶	36	25	24
Andel majoritetseiere med minoritetsinteresse i lukket gruppe ⁷	1,6 %	1,2 %	1,2 %

Kilde: Fiskeridirektoratets merkeregister, konsesjons- og deltakerregister og landings- og sluttseddelregister

Tabellen viser at 1,2 % av fartøyene pr 2022 med den nye foreslåtte ordningen ikke lenger kan delta i åpen gruppe i fisket etter torsk, hyse og sei. Dette dreier seg om fartøy som enten er eneiet eller eies av selskap hvor det er én majoritetseier som er forbeholdt deltakelse i åpen gruppe. De primære målgruppene som åpen gruppe ivaretar er deltidsfiskere med eget fartøy og heltidsfiskere med eget fartøy. Disse vil fortsatt bli ivaretatt med den foreslåtte endringen

Det er altså bare i overkant av 1% av majoritetseierne i åpen gruppe som har slike krysseierinteresser i lukket gruppe i 2022. Selv om det er et relativt beskjedent antall fartøy vil ordningen føre med seg administrative fordeler ved at håndheving og saksbehandling tilknyttet de mest kompliserte eierstrukturene her unngås. Man vil på denne måten unngå mange vanskelige vurderinger om eierkonstellasjoner i lukket gruppe vs. majoritetseiers deltakelse i åpen gruppe.

En annen effekt med en innstramning som nevnt vil være at fiskere som er minoritetseiere i lukket gruppe vil ikke samtidig kunne belaste kvotegrunnlaget i åpen gruppe. Så vidt vi kan se vil da åpen gruppe i fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62 grader N bedre kunne fungere som en rekrutteringsarena for unge fiskere.

Det er også av prinsipiell betydning at slike endringer kan legge til rette for å redusere fiskepresset i åpen gruppe i fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62 grader N.

En annen fordel og vesentlig forenkling av regelverket vil da være at det blir enklere å forholde seg til forbudet mot leieskipper når hovedsmannen er majoritetseier. Det vil ikke være nødvendig å vurdere hvilke av flere minoritetseiere som skal måtte stå som hovedsmann om bord.

⁴ Tall pr. 08.08.202

⁵ De fartøyene som har annet registreringsmerke pr. 31.12. enn under fiske, er ikke undersøkt med hensyn til hvilken eiersammensetning fartøyet har. En antar at disse fordeler seg på majoritetseiere og minoritetseiere med samme andeler som fartøy som har samme registreringsmerke pr. 31.12. og under fiske.

⁶ En antar her at det er en like stor andel majoritetseiere i åpen gruppe som har minoritetsinteresse i lukket gruppe blant de fartøyene som ikke har samme registreringsmerke pr. 31.12. som under fiske som det er blant de fartøyene som har samme registreringsmerke pr. 31.12. som under fiske.

⁷ Andel majoritetseiere i åpen gruppe med minoritetsinteresse i fartøy i lukket gruppe for fartøy som har samme registreringsmerke pr. 31.12. som under fiske.

Vi ber da om høringsinstansens syn på innføring av et krav om en fysisk majoritetseier for å delta i åpen gruppe, da fortrinnsvis i kombinasjon med et krav om at minoritetseiere i lukket gruppe ikke kan delta i åpen gruppe i samme fiskeri med eget fartøy.

c) Alternativ med overgangsordning

Som alternativ til at innstrammingen innføres ved årskiftet kan det vurderes at fiskere som blir omfattet av innstrammingen skal kunne innrette seg ved at det innføres en overgangsordning. Overgangsordningen vil da kunne bestå i at eier av fartøy uten en enkeltperson som majoritetseier, og som i 2022 deltok med fartøyet likevel kan delta i 2023.

På samme måte vil det være naturlig å vurdere en overgangsordning for vilkåret om at minoritetseiere av fartøy i lukket gruppe ikke kan delta med annet fartøy i åpen gruppe. En overgangsordning her kan da bestå i at minoritetseiere av fartøy i lukket gruppe som deltok i åpen gruppe i 2022 til tross for begrensningen likevel kan delta i 2023.

Etter utløpet av overgangsordningen vil de som fortsatt har slikt krysseierskap, måtte ta et valg: Enten fortsette å være minoritetseier i lukket gruppe, eller delta i åpen gruppe som majoritetseier eller eeneier.

Vi ber om høringsinstansenes uttalelse på om det er formålstjenlig med en overgangsordning for de som vil bli omfattet av en eventuell innstramming i åpen gruppe.

3. Strengere eierskapskrav i åpen gruppe for øvrig

I bestillingen fra departementet bes Fiskeridirektoratet også om å vurdere om tilsvarende innstramminger som i fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62 grader N også bør gjøres gjeldende i andre fiskerier med åpen gruppe. Fiskeridirektoratet ser i utgangspunktet ikke at de samme hensyn som taler for slik begrensning i fisket etter torsk nord for 62 grader N også skulle gjelde i andre åpne fiskerier. Vi vil da bemerke at fartøy med eierstrukturer med flere enkeltpersoner som medeiere synes å være mindre utbredt i andre åpne fiskerier sammenliknet med åpen gruppe torsk, hyse og sei nord for 62 grader N. Videre er det først og fremst i sistnevnte fiskeri presset på kvotegrunnlaget er størst. I alle tilfeller er Fiskeridirektoratet av den oppfatning at det kan være grunn til å høste erfaring med regelen i åpen gruppe torsk, hyse og sei nord for 62 grader N før det samme kravet innføres i de øvrige fiskeriene.

Vi ber likevel om høringsinstansenes syn på om dette og i tilfelle i hvilke fiskerier det kan være behov for slike eierbegrensningsregler.

4. Oppmyking av adgangen til å tildele leiefartøytillatelse i åpen gruppe ved havari/forlis

Vi vil her vise til bestilling fra departementet av 4. juli 2022. Fiskeridirektoratet vil da her vurdere om det er behov for en viss oppmyking av adgangen til å tildele leiefartøytillatelse i åpen gruppe ved havari/forlis i medhold av någjeldende deltakerforskrift § 53 femte ledd siste punktum. Sistnevnte bestemmelse lyder i dag som følger:

«Tillatelse til å benytte leiefartøy i lukket gruppe etter første eller tredje ledd kan gjøres gjeldende for fiske i åpen gruppe dersom det forliste/havarerte fartøyet eller utskiftingsfartøyet har deltatt i åpen gruppe i det aktuelle fisket med samme redskap i minst to av de tre foregående årene. Det kan dessuten gis tillatelse til å benytte leiefartøy i åpen gruppe ved forlis/havari dersom leiefartøyet har en største lengde på under 11 meter, og eier av det forliste/havarerte fartøyet er ført på blad B i fiskermanntallet og har deltatt med dette fartøyet i åpen gruppe i det aktuelle fisket i minst to av de tre siste avsluttede kalenderårene forut for forlistet/havariet.»

Konkret vil vi i tråd med departementets bestilling her vurdere om gjeldende krav i § 53 femte ledd siste punktum om at

«eier av det forliste/havarerte fartøyet må ha deltatt med dette fartøyet i åpen gruppe i det aktuelle fisket i minst to av de tre siste avsluttede kalenderårene forut for forliset/havariet»,

bør erstattes med et krav om at

«eier av det forliste/havarerte fartøyet må ha deltatt i åpen gruppe i det aktuelle fisket i minst to av de tre siste avsluttede kalenderårene forut for forliset/havariet».

Som det fremkommer av departementets bestilling har også departementet erfart at det kan slå urimelig ut at eiere som bare deltar i åpne fiskerier og har skiftet ut sitt fartøy i løpet av de siste årene skal være utelukket fra å benytte leiefartøyordningen ved forlis/havari. Det er da slik at reglene for bruk av leiefartøy har vært strengere for åpen gruppe enn for lukket gruppe, grunnet en antakelse om at omgåelsesproblematikken er størst i åpen gruppe. Videre har dette regelverket vært strengere for fartøy som bare deltar i åpen gruppe, enn for fartøy som både deltar i åpen gruppe i ett eller flere fiskerier og i lukket gruppe i ett eller flere andre fiskerier, noe som kan begrunnes med at det ville ha vært uheldig med ulike vilkår for bruk av leiefartøy for ulike deler av driftsgrunnlaget til ett og samme fartøy. På den annen side er det departementets erfaring at det kan slå urimelig ut at eiere som bare deltar i åpne fiskerier og har skiftet ut sitt fartøy i løpet av de siste årene skal være utelukket fra å benytte leiefartøyordningen ved forlis/havari.

Også i forbindelse med Fiskeridirektoratets behandling av klagesaker hvor fartøyet bare har åpen gruppe som driftsgrunnlag har vi erfart at kravet om deltakelse med «dette fartøyet» har virket strengt og kan virke urimelig. Samtidig vil en eventuell endring her føre til en harmonisering av vilkårene for deltakelse og således gjøre reglene enklere.

Vi ber således om høringsinstansene uttalelse om en slik oppmykning.

5. Bør ungdommer under videreutdanning kunne få dispensasjon fra kravet om at eier skal stå om bord i åpen gruppe i fisket etter torsk hyse og sei nord for 62 grader N?

Fiskeridirektoratet har mottatt innspill som viser til at det ikke er upraktisk at ungdommer under utdanning også er aktive fiskere som driver egen båt. Etter deltakerforskriften er det adgang til å dispensere fra kravet om at eier skal stå om bord i åpen gruppe i fisket etter torsk hyse og sei nord for 62 grader N. For ungdommer under utdanning kan det i konkrete situasjoner fremstå som urimelig at de ikke omfattes av dispensasjonsadgangen på samme måte som for tillitsvervtilfeller, i graviditetstilfeller, i rehabiliteringstilfeller og i vernepliktstilfeller jf. §13 i deltakerforskriften for 2022.

Et eksempel kan være en person som etter endt grunnskole/videregående skole ønsker å gå 2 år på fiskerifagskole, styrmannsskole eller liknende, men som da enten må selge sjarken vedkommende har, eller må avstå fra videreutdanning av økonomiske grunner.

En regel om dette kan bestå i det er vilkår for dispensasjon at

- vedkommende har vært manntallsført i 1 eventuelt 2 år
- har gått skole med studieretning fiske og fangst eventuelt med lærlingetid om bord i fartøy
- vedkommende eier fartøy som vedkommende har drevet i 1 eventuelt 2 år

Forhold som kan tale for en slik dispensasjonsadgang er at kostnader til vedlikehold, avskrivninger, renter og avdrag gjør det vanskelig å kunne drive videreutdanning uten å selge driftsmiddelet eller ligge i opplag med fartøyet i 2 år.

Forhold som taler mot er at utvidelse av dispensasjonsadgangen kan bidra til at nedslagsfeltet for hovedregelen innsnevres og dermed uthules. Et annet forhold som kan tale mot er at flere dispensasjonsmuligheter kan skape ytterligere press på kvotegrunnlaget i et fiskeri som allerede er under sterkt press.

På denne bakgrunn vil vi be om høringsinstansenes syn på om det bør innføres en dispensasjonsordning fra ombordkravet for ungdommer under videreutdanning og tilfelle hvordan vilkårene for en slik ordning bør utformes.

6. Forslag om å oppheve unntaket fra manntallskravet i brislingfiske åpen gruppe ved fiske med landnot i kombinasjon med jordbruk, når eier har levert brisling til hermetikkindustrien i minst to av årene 1987, 1988 eller 1989

I forbindelse med høringsbrevet av 12. oktober 2021 om ny forskrift om fiskeritillatelser og kvotefaktorer foreslo Fiskeridirektoratet endringer i vilkår for å delta i åpen gruppe i fiske etter brisling. Forslaget gikk ut på at det ikke videreføres unntak fra manntallskravet i brislingfiske åpen gruppe ved fiske med landnot i kombinasjon med jordbruk, når eier har levert brisling til hermetikkindustrien i minst to av årene 1987, 1988 eller 1989, jf. deltakerforskriften § 36 annet ledd. Begrunnelsen for forslaget var at bestemmelsen ikke lenger ble ansett som aktuell.

Da det er uklart når den nye forskriften om fiskeritillatelser og kvotefaktorer vil bli innført, foreslår Fiskeridirektoratet i høringen her at dette unntaket oppheves og vi ber da om høringsinstansenes syn på dette.

7. Forslag til endret forskriftstekst

Torsk, hyse og sei nord for 62 grader N åpen gruppe. Endringer i § 13 første ledd. (Med overgangsordning)

[..]

- a. fartøyet må være registrert i merkeregisteret og ha en største lengde under 11 meter.
- b. eier av fartøyet og høvedsmann må være ført i fiskermanntallet.
- c. fartøyet må være egnet, bemannet og utstyrt for fiske etter torsk, hyse og sei.
- d. *én enkeltperson må direkte eller indirekte gjennom foretak, inneha mer enn 50 prosent av eierandelene i fartøyet. For eier av fartøy uten enkeltperson som majoritetsseier, som deltok i åpen gruppe med fartøyet i 2022, gjelder ikke nevnte vilkår i 2023.*
- e. *eier kan ikke ha minoritetsseierinteresser i fartøy i lukket gruppe i fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62 grader N. For minoritetsseier av fartøy i lukket gruppe som deltok i åpen gruppe i 2022 med annet fartøy, gjelder ikke nevnte vilkår i 2023.*
- f. under utøvelse av fangst må eier selv være høvedsmann om bord i fartøyet. Dersom ingen fysisk enkeltperson direkte eller indirekte innehar mer enn 50 prosent av eierandelene i fiskefartøyet, er det et krav at den aktive fiskeren med størst eierandel står om bord som høvedsmann. Dersom ingen aktiv fisker alene har størst eierandel, er det en av de aktive fiskerne med størst eierandel som må stå om bord som høvedsmann. Fiskeridirektoratets regionkontor kan dispensere fra kravet om at eier må stå om bord som høvedsmann dersom

[..]

Leiefartøy åpen gruppe ved havari/forlis. Endringer i § 53 femte ledd, siste punktum

[..] «eier av det forliste/havarete fartøyet er ført på blad B i fiskermanntallet og har deltatt i åpen gruppe i det aktuelle fisket i minst to av de tre siste avsluttede kalenderårene forut for forlistet/havariet» [..]

Fisket etter brisling med kystnotfartøy. Endringer i § 36 andre ledd (vilkår for å delta i åpen gruppe)

Det foreslås at gjeldende § 36 andre ledd ikke videreføres i 2023

Med hilsen

Truls Konow
seksjonssjef

Håvard Holder
seniorrådgiver

